

Un segon "boom" d'exploració d'hidrocarburs amenaça l'Amazònia peruana

03/2010 - **Medi ambient i Conservació.**

Una ràpida proliferació de concessions per a l'exploració i l'explotació de petroli i gas, sense precedents, amenaça l'Amazònia peruana. La quantitat de superfície sota concessió va camí de cobrir el 70% de la regió, amenaçant la biodiversitat i les poblacions indígenes de la regió. Aquesta és una de les principals conclusions a què han arribat dos investigadors de l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (ICTA), de la UAB, i de l'ONG Save America's Forests amb seu a Washington DC, que han documentat, per primera vegada, tota la història d'activitats hidrocarburíferes de la regió i han realitzat projeccions de futur per als propers cinc anys.

Imatge: Patrón (Flickr)

La recerca ha estat realitzada per Martí Orta i Matt Finer, investigadors de l'ICTA i de Save America's Forests, respectivament, i publicada a "Environmental Research Letters". Els investigadors han trobat que recentment s'ha atorgat en concessió a companyies de petroli i de gas més Amazònia peruana que en cap altre moment. En l'actualitat hi ha 52 concessions d'hidrocarburs actives, que cobreixen més del 41% de la regió, enfront del 7% que ho feia l'any 2003. Els autors alerten que en l'actualitat la regió es troba en les etapes inicials d'un segon "boom" d'exploració d'hidrocarburs i que la superfície de concessions va camí de cobrir el 70% de la regió.

Les dades recollides revelen una extensa història hidrocarburífera en una de les selves tropicals més grans del món: més de 100.000 Km de línies sísmiques i prop de 700 pous que han produït uns 1.000 milions de barrils de petroli en els últims 70 anys a l'Amazònia del Perú, el segon país en extensió amazònica després del Brasil. El primer moment àlgid de les exploracions d'hidrocarburs va tenir lloc a principi i mitjan la dècada de 1970, procedint-se immediatament a la seva explotació entre final dels 70 i principi dels 80.

Els autors han descobert també tendències interessants, com ara una disminució constant en la producció de petroli de l'Amazònia des del punt màxim a principi de la dècada dels 80. En canvi, la producció de gas natural s'ha disparat des de 2004, amb l'inici de la producció al projecte Camisea. L'any 2009 va ser el de menys producció de petroli en 30 anys, però el sisè consecutiu d'un ràpid increment de la producció de gas natural.

La major part de les concessions es superposen a zones sensibles, com àrees naturals protegides per l'Estat peruà i territoris oficialment reconeguts dels pobles indígenes. En concret, una cinquena part de les àrees protegides i més de la meitat de totes les terres indígenes titulades de l'Amazònia peruana estan cobertes per concessions d'hidrocarburs. I el més preocupant, segons els investigadors, és que les concessions cobreixen també més del 60% de la zona proposada com a reserva territorial per als pobles indígenes en aïllament voluntari. Els autors subratllen que un dels aspectes més preocupants és l'expansió de la frontera hidrocarburífera, que fa que les últimes regions remotes i verges de la selva tropical que hi ha a l'Amazònia estiguin ara a l'abast de les companyies de gas i de petroli.

Com a exemple, els investigadors mencionen el Bloc 67, operat per Perenco i situat en un dels racons amb més biodiversitat de l'Amazònia, sobre més de 300 milions de barrils de reserves probables de petroli. El seu desenvolupament per a l'extracció d'hidrocarburs ja està programat. Aquest bloc es solapa també amb una reserva territorial proposada per a la protecció dels pobles indígenes en aïllament. El mateix passa amb el veí bloc 39, concessionat a Repsol-YPF que, tot i trobar-se encara en fase d'exploració, afecta la mateixa àrea i el mateix territori indígena.

El primer "boom" dels anys 70 va tenir greus impactes ambientals i socials, segons els investigadors, i tot sembla indicar que el segon també els comportarà. De fet, l'any 2009 ja es van produir tràgics enfrontaments entre manifestants indígenes i forces governamentals a la localitat de Bagua, deguts, en gran part, als esforços del govern per atorgar concessions o vendre les terres indígenes sense el seu consentiment lliure, previ i informat.

Els autors creuen necessari un debat polític rigorós, que inclogui una anàlisi més exhaustiva dels impactes mediambientals i socials causats per l'activitat hidrocarburífera a la regió, amb solucions per evitar-los o almenys minimitzar-los de manera efectiva. Com a exemple, mencionen la innovadora Iniciativa Yasuní-ITT d'Equador, que espera contribucions internacionals com a contrapartides per a no explotar els rics camps de petroli de l'ITT que es troben sota l'immens i divers parc nacional amazònic. Tenint en compte que el Bloc 67 es troba just a l'altra banda de la frontera de l'ITT, els investigadors conclouen suggerint utilitzar una estratègia similar al Perú.

Per fer la recerca, els investigadors han recopilat documentació oficial de les diferents entitats responsables al llarg de la història petrolera peruana. Han analitzat les dades oficials del govern peruà i les empreses energètiques estatals Petroperú i Perupetro, pel que fa a contractes, proves sísmiques, perforació de pous i explotació de petroli i gas natural a la regió durant els últims 40 anys. La informació de les activitats prèvies a 1970, en què només hi van haver dues concessions petrolieres en explotació, han estat reconstruïdes a partir de dades presents en aquests documents.

L'impacte en les poblacions indígenes i en la biodiversitat ha estat analitzat mitjançant Sistemes d'Informació Geogràfica, per al càlcul de superposicions entre les activitats d'hidrocarburs i les diferents categories d'usos del sòl: àrees naturals protegides, territoris indígenes titulats i reserves territorials dels pobles en aïllament voluntari.

Martí Orta Martínez

Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals

"A second hydrocarbon boom threatens the Peruvian Amazon: trends, projections, and policy implications". Matt Finer i Martí Orta-Martínez. Environmental Research Letters. Vol. 5, Num. 1 : 014012. (Feb. 2010).